

Doaibmaplána Sámedikki digitálastrategiija čuovvuleapmái

Mearriduvvon 26.03.19 sámediggerádis, ášši SR 065/19

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
+47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.sametinget.no
Sametinget 2019

Sámedikki digitálastrategiija mearriduvvui juovlamánus 2018. Dat lea juogaduvvon njealji válidostrategiijai:

- *Sámegiellat digitála giellan*
- *Digitaliseren politihkalaš agendas*
- *Sámedikki bálvalusfálaldaga árijjalaš digitaliseren*
- *Digitála gelbbolašvuohta ja searvan*

Doaimmaplána leat plánejuvvon doaimmabijut strategiijaid vuolde ja plána goas doaimmabijut galget čadahuvvot. Doaimmabijut leat:

- *prošeavttat mat galget čadahuvvot Sámedikki hálddahasas,*
- *prošeavttat maid eará aktevrrat galget čadahit,*
- *doaimmat mat gullet ossodagaid beaivválaš bargui dahje*
- *vuoruheamit doarjaortnegiin bušeahtas.*

Kapasitehta dáfus lea vejolaš čadahit guokte stuorát prošeavtta jahkái.

Doaimmaplána galgá ođastuvvot juohke jagi. Danne váilot muhtun strategiijain doaisttáži doaimmabijut.

Doaimmaplána eai leat detáljat ovttaskas doaimmabijuide. Dat prošeavttat mat leat eanemus gergosat čadahepmái leat válldahuvvon sierra mildosis.

Váldostrategija: Sámegielat digitála giellan

Mihttomearri:

- Sámegielat leat ealli digitála gielat

Strategijjat:

- *Sámediggi áigu ovddidit ođđa digitála prográmmaid ovttasbargguin eará aktevrraiguin.*

Doaibma:

- Teavsttaid mášenjorgaleamit sámegielaide ja sámegielain.

Prošeavtta ulbmilin lea oažžut johtileappot ovdánit mášenjorgalemiid sámegielaide ja sámegielain.

Prošeakta álggahuvvo 2020:s.

Doaibma:

- Doarjjavuogádagat dokumeanttaid jorgaleapmái.

Ferte árvvoštallojuvvot galgat go váldit geavahussii dihtorčoavddus jorgalanvuogádagaid. Dán lágan vuogádagain ii leat teavsttaid mášenjorgaleapmi. Dat leat veahkkeneavvun jorgaleddjiide. Dat dagaha dan ahte sáhtá doallat geahčastaga ja fokuseret ieš teavsttaid jorgaleapmái, iige dárbbáš geavahit áiggi teavsttaid formateremii mánnga gearddi. Vuogádagain lea diehtovuodđu mas leat tearpmat ja teakstaoasit, man geažil lea álkit fas geavahit jorgaluvvon osiid ja standardiserejuvvon tearpmaid.

Gávdnojit sihke gávppálaš ildogálvočovdosat ja čovdosat main lea rabas gáldokoda.

- *Sámediggi áigu ovddidit sámi álbmoga dárbbu stuorra riikkaidgaskasaš teknologijaaktevrraide.*

Doaibma:

- Váikkuhit stuorra IT-vuvdiid doarjut sámegielaid buktagiinniset.

Sámediggi ja Divvun galget ovttasbargguin eará álgoálbmotaktevrraiguin váikkuhit stuorra IT-vuvdiid eanet lámhit dan ahte álgoálbmotgielat dorjojuvvot sin buktagiin.

Bargu álggahuvvo 2019:s ON álgoálbmotgiellajagi oktavuodas.

Sámediggi galgá, ovttasbargguin aktevrraiguin nugo KS, Divvun ja Giellatekno, ásahit ovttasbargoprošeavttaid ovddidan dihtii sámegielaid digitála giellan dan bokte ahte leat buorit ja integrerejuvvon riektáčállinprográmmat, sátnegirjijt ja hállansyntesaprográmmat.

Doaibma:

- Sámegielat riektáčállinprográmmain galget leat standárdan.

Prošeavttaid ulbmilin lea lasihit sámi riektáčállinprográmmaid geavaheami.

Vejolaš ávki:

- Riektáčállinprográmmaid geavaheapmi sámegeielaid várás buktojuvvo eanet olámuddui.
- *Sámediggi galgá bargat dan ala ahte sámegeielat sáhttet geavahuvvot álo gulahallamis almmolaš hálddašemiin.*

Doaibma:

Sámegeiela čálamearkkaid sáhtta geavahit almmolaš registariin Norggas. Ođđa álbmotregistaris galgá sáhttit geavahit sámi čálamearkkaid ja bustámaid. Rievdadusat gusket ođđa registariidda. Boares registariin sáhtta geavahit čálamearkkaid, muhto daid ferte rievdatit manuála.

Sámediggi áigu čuovvulit Álbmotregistara ovdáneami ja ođasmahttima.

- *Sámediggi áigu bargat dan ala ahte sámi bustávat ja sámi boallobeavdi heivehuvvojit norgga standárdii.*

Doaibma:

- Bargat dan ala ahte sámi čálamearkkat ja sámi boallobeavdi šaddet oassin norgga standárdas.

Prošeavtta ulbmilin lea ahte sámi čálamearkkat ja sámi boallobeavdi šattašedje álkidit olámuddui sámegeielat geavaheddjiide.

Dál gávdnojit sámi sátnedivvunprográmma ja sámi boallobeavdi IOS ja Android telefovnaide. Dát leat deatalaččat movttiidahttin dihtii sámegeielaid geavaheami.

Vejolaš ávki:

- Sámegeiela čállingiella lea eanet olámuttus ja geavahuvvo eanet
- Sámegeielat eanet oidnosis digitála gulahallamis, ja váikkuha ahte sámegeielat šaddet lunddolažžan.

Sámediggi galgá ásahit ovttasbargoprošeavttaid oažžun dihtii sámi sátnedivvunprográmmaid ja boallobeavdái integrerejuvvon oassin buktagiin.

Váldostrategija: Politihkalaš agenda digitaliseren

Mihttomearri:

- Sámi álbmogis lea buorre digitála fálaldat.

Strategijat:

- *Sámediggi galgá bargat dan ala ahte Sámedikki bušehtadárbu digitaliserenprošeavttaide vuoruhuvvo ráđđehusa beales.*

Doaibma:

- Sámediggi áigu vuoruhit digitaliserenprošeavttaid áššis Sámedikki 2021 bušehtadárbbut.

Doaibma:

- Jahkásaš bušehttačoahkkimiin Finánsaministariin ja stuorradikki komiteaiguin galgá Sámedikki bušehtadárbu digitaliserendoaimbajuid ja -prošeavttaid ektui vuoruhuvvot doaimbajuid gaskkas.

Doaibma:

- Jahkebeali bušehttačoahkkimis Gielda- ja ođasmahttinministariin galgá Sámedikki bušehtadárbu digitaliserendoaimbajuid ja -prošeavttaid ektui leat áššiid gaskkas mat ovdan buktovuvvojit.
- *Sámediggi galgá bidjat nationála oktasaškomponeanttaid vuodđun digitaliserenbargui.*

Doaibma:

- Sámediggi áigu buot digitaliserenprošeavttain gáibidit ahte nationála oktasaškomponeanttat geavahuvvojit.

Almmolaš suorggis leat ásahuvvon ollu rabas čovdosat, maid sáhtá ođasmahttit ja maid sáhtá geavahit digitaliserensuorggi dárbbuide, nugo loggemii, autentiseremii, registariidda, jna.

Go váldá atnui nationála oktasaškomponeanttaid, de sáhtá juohke doaibma bidjat fuomášumi iežas fágalaš hástalusaid, dan sadjái go geavahit áiggi ja návccaid dakkár bargguide maid eará ossodagat juo leat dahkan. Danne váikkuhit nationála oktasaškomponeanttat kvalitehta buorideami, ja seammás geahppánit golut buriid digitála bálvalusaid ásaheami ja doaimma oktavuodas.

Danne galgá Sámediggi buot digitaliserenprošeavttain geavahit nationála oktasaškomponeanttaid.

Doaibma:

- Čadahit siskkáldas prošeavtta oazžun dihtii “skihka iežas dálus”.

Skihkkan iežas dálus oaivvilduvvo ahte mis lea geahčastat guđe dieđuid mii giedahallat, maid dat mearkkašit, masa dat geavahuvvojit, guđe proseassaide dat gullet ja gii sáhtta daid geavahit (diehtjuohkinhálddašeapmi).

Lihkostuvvan digitaliserenprošeavttaid čadaheapmi eaktuda ahte lea skihkka iežas dálus vai daid sáhtta čadahit.

Prošeakta álggahuvvo gidđat 2020.

- *Sámediggi áigu doarjjaortnegiid bokte bidjat gáibádusaid eanet digitaliseremii ja vuoruhit digitaliserendoaibmabijuid.*

Doaibma:

- *Sámediggi áigu 2020 bušeahtas eanet gáibidit ahte digitála čovdosat geavahuvvojit njuolggodoarjagiid oažžuid ektui.*

Sámedikki doarjjaortnegat fertejit heivehuvvot daid rievdadusaide servodagas maid digitaliseren buvttiha. Sámi ášahusat fertejit beavttálmahttit doaimma dain surggiin gokko lea vejolaš digitaliserema bokte. Dát gáibádusat čilgejuvvojit lagabuidda njuolggadusain ja doarjareivviin.

Doaibma:

- *Sámediggi áigu 2020 bušeahtas vuoruhit digitála čovdosiid ohcanvuđot doarjagiin giellaprošeavttaide.*

Sámedikki 2020 bušeahtas galget giellaaplikašuvnnat ja digitála sátnegirjiit vuoruhuvvot doarjagis giellaprošeavttaide. Mihttun lea ahte doarjja addojuvvo eanet digitála prošeavttaide 2020:s go 2019:s.

- *Sámediggi háliida ovtasbarggus heivvolaš aktevrraiguin bargat dan nala ahte historjjálaš materiálat vuoigatvuodaproseassaid oktavuodas buvttaduvvojit olahanmuddui digitála hámis.*
- *Sámediggi galgá bargat dan ala ahte digitaliserenprošeavttat mat leat heivehuvvon sámi ál-moga várás leat oassin nationála ángiruššamiin.*
- *Sámediggi galgá suodjalit bargiid ja min digitála bálvalusain galgá leat diehtjuohkinsihkar-vuohta.*

Doaibma:

- *Personsuodjaleami ja diehtjuohkinsihkarvuoda njuolggadusaid ovddideapmi.*

Dát bargu álggahuvvui 2017:s ja galgá gehččojuvvot fárrolaga eará siskkáldas bearráigeahččanbargguin Sámedikkis.

Váldostrategija: Sámedikki bálvalusfálaldaga beaktilis digitaliseren

Mihttomearri:

- *Digitála bálvalusat leat eanet beavttálmahtton ja bálvalusfálaldat lea buorránan.*

Strategiijat:

- *Sámediggi galgá fállat geavaheaddjioiddolaš bálvalusaid mat leat heivehuvvon geavaheddjiid dárbbuide.*

Doaibma:

- Ollislaš doarjjahálddašanvuogádat

Sámediggi lea digitaliseren osiid doarjjahálddašanproseassas go lea geavahišgoahtán elektronalaš ohcanskoviid. Dattetge lea stuorra dárbu digitála vuogádatdoarjagii mas lea mielde olles doarjjameannudeapmi.

Gávdnojit vuovdit mat fállat čovdosiid min dárbbuid várás, maddái ildogálvu.

Prošeahta álggahuvvo giđđat 2019.

Doaibma:

- Kárta areálaide sisabahkkemis

Galgá ráhkaduvvot digitála kártareaidu mii lea deatalaš veahkkeneavvu sámi beroštumiide sisabahkkenaššiin.

Stáhta boazodoallohálddašeamis gávdnojit odne almmolaš kártaávdnasat orohagaid várás. Dat leat dattetge eanet bajimus dásis ja dain eai leat árvvoštallamat árbedieđuid vuodul sierra areálaid geavaheami ja árvvu birra. Dasa lassin eai atte dat geahčastaga olggobeale váikkuhusain nugo sierralágan sisabahkkemiin ja reguleremiin. Váttisvuohtan lea dat go eai gávdno kárttat maid vuodul sáhtášii árvvoštallat areálaide sisabahkkemiid boazodoalloguovlluin.

Danne lea dárbu ráhkadit GIS-vuđot vuogádaga dán lágan boazodoallokártaide ja daidda bidjat dieđuid geavahanguovlluid birra.

Prošeahta álggahuvvo 2020:s.

Doaibma:

- Sámediggái odđa neahttasiidu.

Proševtta jurdda lea molsut dáláš publiserenčovdosa govttoleappo ildogálvočovdosii.

Prošeakta álggahuvvo giđđat 2019.

- *Sámediggi áigu vuoruhit digitaliserenprošeavttaid mat buktet stuorámus ávkki eanet beaktiivsuoda ja resursaseastima hámis.*

Doaibma:

- Sámediggái odđa neahttasiidu, geahča čilgehusa bajábealde.

Doaibma:

- Digiášši: Buot registariidda laktin main lea sáhka kulturmuittuin.

Dál lea nu ahte Riikaantikvára loahpalaččat meannuda doarjja- ja sierralohpeohcamiid kulturमितohálddašeames. Guovloodastusa geažil, galgá dát áššemeannudeapmi sirdojuvvot Riikaantikváras odđa guovlluide ja Sámediggái. Jagis 2020 galgá odđa nátionála kulturमितohálddašeapmi leat ásahuvvon. Dan oktavuodas galgá prošeakta addit oktasaš digitála vuogádagaid go guoská sierralohpeohcamiidda ja doarjjaohcamiid Riikaantikvárii, Sámediggái ja fylkkagielddaide (guovlluide).

Bálvalusain galget leat olles proseassas mielde, ohcama deavdimá rájes, áššemeannudeami bokte dassáži go ohcan ja vejolaš doarjamáksimat leat meannuduvvon gárvvisin. Digitála áššemeannudančoavddus álkiduhtá kulturमितohálddašeami raporteret, doallat geahčastaga prošeavttain ja bearráigeahččat doarjaga. Digiášši galgá maiddá heivet oktii Sámedikki iežas arkiivavuogádagain.

Sámediggi geavahišgoahtá Digiášši jagis 2019.

Doaibma:

- Kulturमितoarkiiva.

Kulturमितoarkiiva digitaliserema bokte háliida Sámediggi sihkkarastit ahte kulturमितoávdnasat sihkkarastojuvvojit boahhteáigái, ja ahte dat meannuduvvojit ja vurkejuvvojit sihkkaris ja ámmátlaš vuogi mielde geavaheami várás sihke dál ja boahhteáiggis. Dát beavttálmahtá maiddá kulturमितoášši meannudeami Sámedikkis.

Identifiserejuvvon ja registrejuvvon sámi kulturमितolohku lassána jagis jahkái, ja váikkuha sámi historjjá ja leahkima oainnusmahttima dađistaga odđa guovlluin. Kulturमितologu lassáneapmi lea buorre gaskaoapmi movt ovdan buktit oktasaš historjjá davveguovlluin. Muhto ollu mii lea dagakeahtá. Sámedikkis leat ain ollu kulturhistorjjálaš ávdnasat min arkiivvas main leat relevánta dieđut sámi kulturमितuid ja kulturbirrasiid birra. Dát ávdnasat eai leat dattetge digitaliserejuvvon, eaige leat olámuttus earáide go báikkálaš kánturbáikái. Dalle ii leat máhttu kulturमितuid birra arkiverejuvvon ollislaš vuogi mielde mii sihkkarastáši ávdnasiid olámuddui earáide.

Prošeakta álggahuvvo 2021:s.

Doaibma:

- Govvaarkiiva.

Sámedikkis leat oalle ollu govat mat eai leat digitaliserejuvvon, ja maiddá govat mat leat vurkejuvvon duoppil dáppil, ja mat eai leat čohkkejuvvon ovttá arkiivii. Govaid digitaliserema bokte háliida Sámediggi sihkkarastit ahte govat sihkkarastojuvvojit boahhteáiggi várás, ja ahte dat meannuduvvojit ja vurkejuvvojit sihkkaris ja ámmátlaš vuogi mielde sihke dál ja boahhteáiggi geavahussii. Sámediggi lea geavahišgoahtán diehtovuodu FotoWeb.

Diehtovuoddu mihttomearrin lea govaid digitaliseren ja olámuddui buktin, ja buriid rutiinnaid ásaheapmi áššemeannudeami geavaheapmái. Govaid sáhtta dalle ohat, juohkit ja čatnat áššiide Fokusis. Diehtovuoddu biddjojuvvot dađistaga ođđa govat, muhto mis leat ovddežis ollu govat mat galget biddjojuvvot sisa. Danne evttohuvvo ahte dat čađahuvvo prošeaktan. Vuos ferte gávdnat ja čohkket buot govaid mat galget biddjojuvvot sisa, sihke bábergovat mat mis leat ja govvafileat mat mis leat iešgudege báikkiin. Dasto ferte ollu skánnet ja buot govat fertejit biddjojuvvot sisa metadiehtovuoddui, vai daid sáhtta ohat diehtovuodus.

Prošakta álggahuvvo 2020:s.

Doaibma:

- Bargiidhálddašanvuogádat.

Sámedikkis váilu vuogádatdoarjja ollu HR-proseassaide (bargiidhálddašeapmi). Dán prošeavtta mihttomearrin lea oazžut sadjái vuogádatdoarjaga mii váikkuha ahte HR-proseassaid sáhtta giedahallat buoremus árijalaš vuogi mielde. Doarjjavuogádagas galget čovdosat lámččojuvvot nu ahte bargit ja jodiheaddjit ieža sáhttet oktilaččat áigeovuodilastit ja čuovvulit dieđuid.

Prošakta álggahuvvo 2020:s.

Doaibma:

- Elektronalaš vuolláičállima geavahišgohtin.

Elektronalaš vuolláičállin dahká vejolažžan vuolláičállit almmolaš dokumeantta digitála go bidjá digitála personvuolláičállaga. Digitála proseassas eat dárbbas manuála giedahallat dokumeantta addima ja viežžama mii galgá vuolláičállojuvvot. Dát váldá dávjá guhkes áiggi ja divruda proseassaid. Go geavahit elektronalaš vuolláičállaga sihkarastojuvvo maiddá gáibáduš elektronalaš dokumeantta guorramis ja duođašteames.

Vuolláičállinčoavddus biddjojuvvo min dálá čovdosiidda bajás ja dan lea viehka álki váldit atnui.

Čovdosa geavahišgohtit giđđat 2019.

Doaibma:

- Mildosiid fievrreideami digitaliseren

Sámediggi geavaha DFØ bálvalusaid rehketoalu fievrreideames. Miellidusfievrreideami digitaliseremis leat mánga ovdamuni, šaddá unnit bábir, rehketoalu sáhtta johtileappot áigeovuodilastit, šaddet unnit manuála barggut ja lea álkit guorrat ja bearráigeahččat rehketoalu.

Dán čovdosa geavahišgođiimet 2018:s ja buot miellidusfievrreideapmi galgá leat digitaliserejuvvon ovdal jagi 2020.

- *Sámedikki bálvalusat galget nu guhkás go vejolaš searvvahuvvot ođđa bálvalusteknologiijain.*

Doaibma:

- Digitála jienastanvuogádat.

Dát doaibmabidju lea oassi teknihkalaš reaidduid odasmahttimis dievasčoahkkinsálas. Ođđa jienastančovdosis sirdojuvvo automáhtalaččat earret eará jienastanboadus čoahkkingirjái.

Čovdosa geavahišgohtit 2020:s.

Doaibma:

- Kárta areálaid sisabahkkemiin, geahča čilgehusa bajábealde.
- *Sámediggi galgá gulahallat geavaheddjiiguin digitála vuođuin ja almmuhit dieđuid Sámedikki neahttasiidduin buot golmma sámegillii.*

Váldostrategija: Digitála gelbbolašvuohta ja searva

Mihttomearri:

- Sámi servodagas lea alla digitála gelbbolašvuohta.

Strategiijat:

- *Sámediggi galgá bargat dan ala ahte sámi álbmogis leat buorit digitála gálggat.*
- *Sámedikkis galget leat digitála reaidut mat leat geavaheaddjái oiddolaččat ja buot sámege-laide.*

Doaibma:

- Sámediggái ođđa neahttasiidu, geahča čilgehusa bajábealde.

Doaibma:

- Ollislaš doarjjahálddašvuogádat, geahča čilgehusa bajábealde.
- *Sámediggi áigu innovašuvnna ja ođđa jurddašemi bokte háhkat ođđa digitála fálddagaid*
- *Sámediggi áigu čađahit rievvdusproseassaid siskkáldasat vai šattašii eanet digitála*

